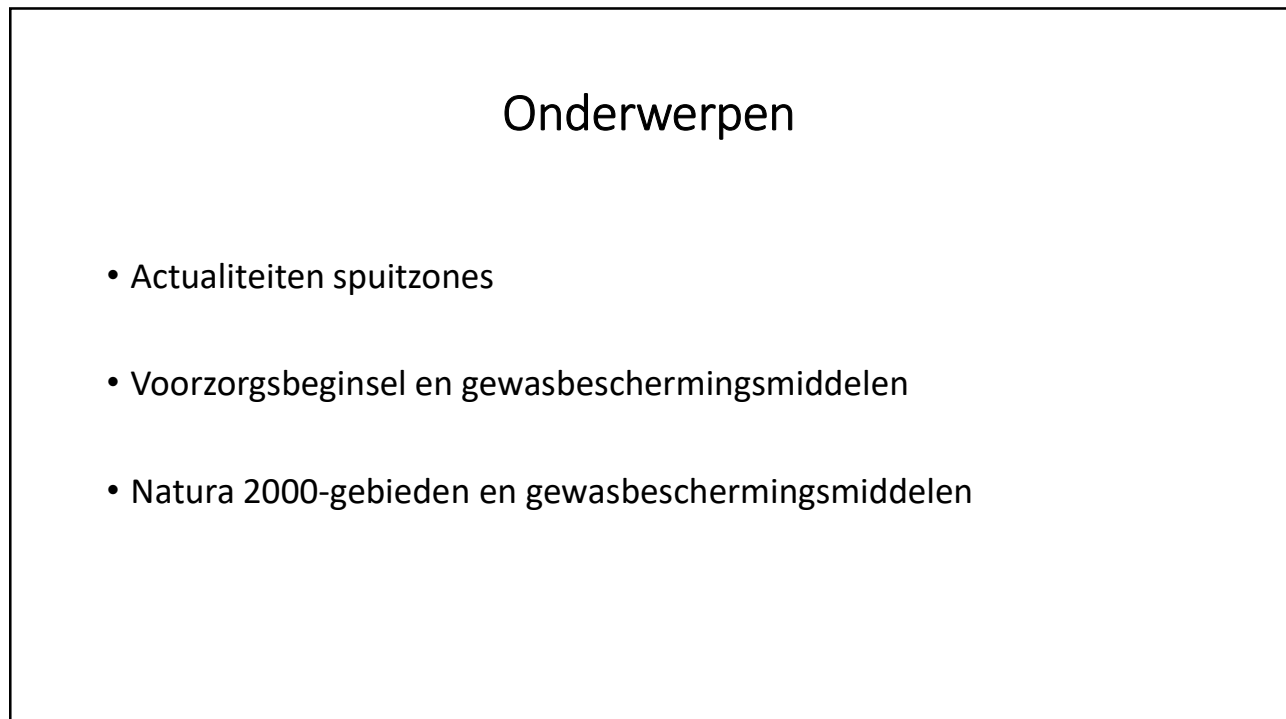

1

2

Gewasbeschermingsmiddelen: algemeen

- Gewasbeschermingsmiddelen beschermen planten of plantaardige producten tegen insecten, schimmels en andere schadelijke organismen. Ze kunnen ook de groei beïnvloeden, plantaardige producten conserveren, ongewenste planten of delen daarvan vernietigen en ongewenste groei van planten voorkomen of beperken.
 - Herbiciden, fungiciden en insecticiden
- Werkzame stoffen, beschermstoffen en stoffen die werking versterken

3

Gewasbeschermingsmiddelen: wettelijk kader

- Verordening (EG) nr. 1107/2009
- Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden
- EU: goedkeuring werkzame stoffen
- Lidstaten: toelating gewasbeschermingsmiddelen (Ctgb)
- Gewasbeschermingsmiddelen toegelaten voor gebruik volgens wettelijke gebruiksvoorschriften:
 - Toepassingen
 - Veiligheidstermijnen
 - Dosering en maximaal aantal toepassingen per teeltcyclus

4

Gewasbeschermingsmiddelen: wettelijk kader

- Beoordeling gecombineerde blootstelling gewasbeschermingsmiddelen:
 - ‘Stapelen’ kan ongewenste milieueffecten hebben
 - Gecombineerde blootstelling via milieu (cumulatie gewasbeschermingsmiddelen): EFSA zet eerste stappen naar een beoordelingskader voor milieueffecten dat een groot aantal factoren uit het ecosysteem meeweegt

5

Blootstelling en mogelijke gezondheidseffecten

Bestrijdingsmiddelen en omwonenden (OBO), Samenvattend rapport over blootstelling en mogelijke gezondheidseffecten, RIVM Rapport 2019-0052

- Restanten van bestrijdingsmiddelen bollenteelt teruggevonden in de buitenlucht rond woningen in de buurt en in huisstof (>500 meter)
- Ook in urine omwonenden (>500 meter)
- Hogere concentraties bij telers en hun gezin
- Gemeten blootstelling lager dan waarmee Ctgb rekent bij toelating

6

Gezondheidsverkenning

- *Gezondheidsverkenning omwonenden van landbouwpercelen, 2020, RIVM*
- Mensen die binnen 250 meter van landbouwpercelen wonen waar bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, hebben over het algemeen niet méér gezondheidsproblemen dan mensen met geen of weinig landbouwpercelen in de buurt

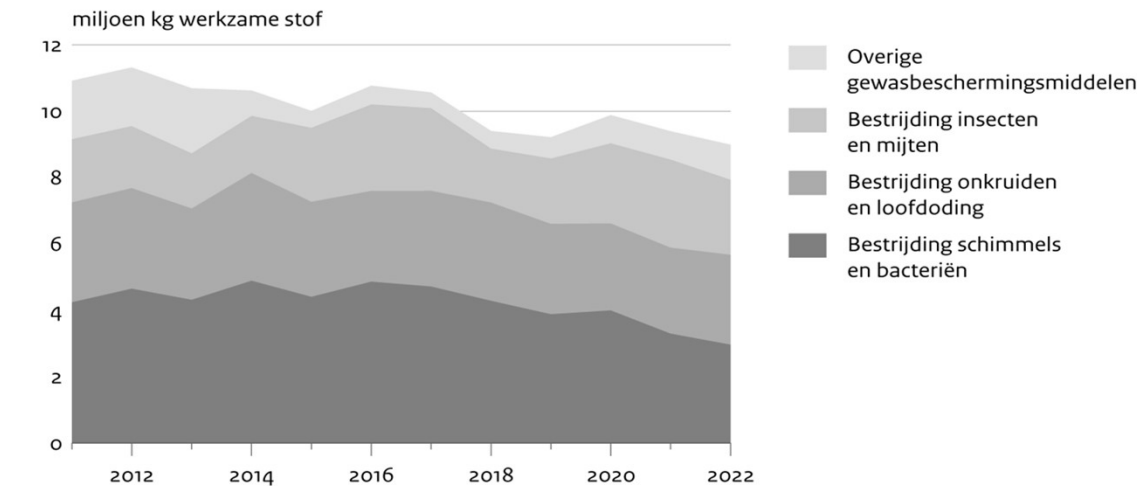
7

Gezondheidsverkenning

- Uitzonderingen:
 - Grotere kans op overlijden aan luchtwegaandoeningen bij wonen dichtbij maisteelt
 - Dichtbij roulatieteelt granen/bieten/aardappelen mogelijk meer sterfte door leukemie en dichtbij graanteelt lijkt meer zelfdoding voor te komen
 - Veel nog onduidelijk: nader onderzoek vereist → OBO-2 loopt

8

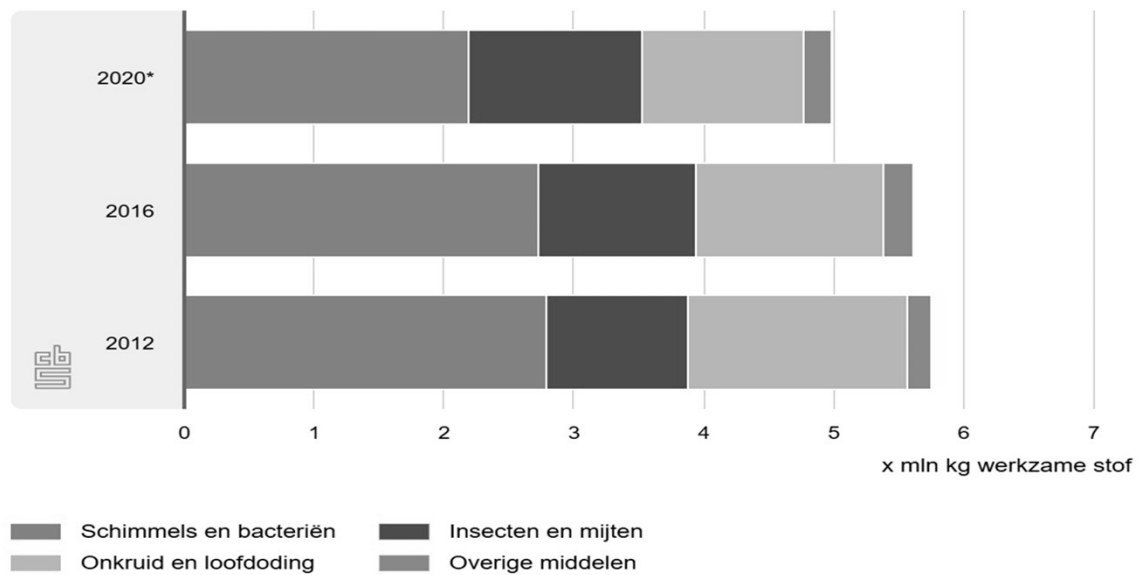
Afzet van gewasbeschermingsmiddelen op Nederlandse markt

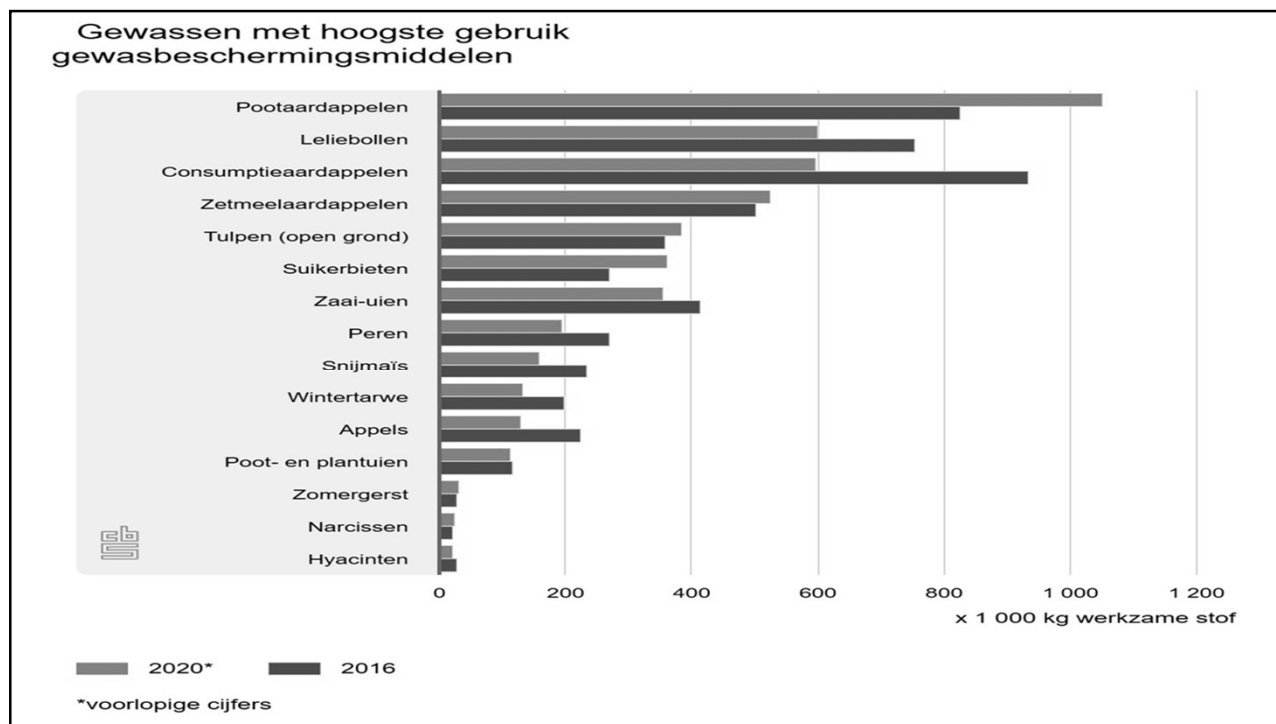
CBS/mrt24
www.clo.nl/nl001524

9

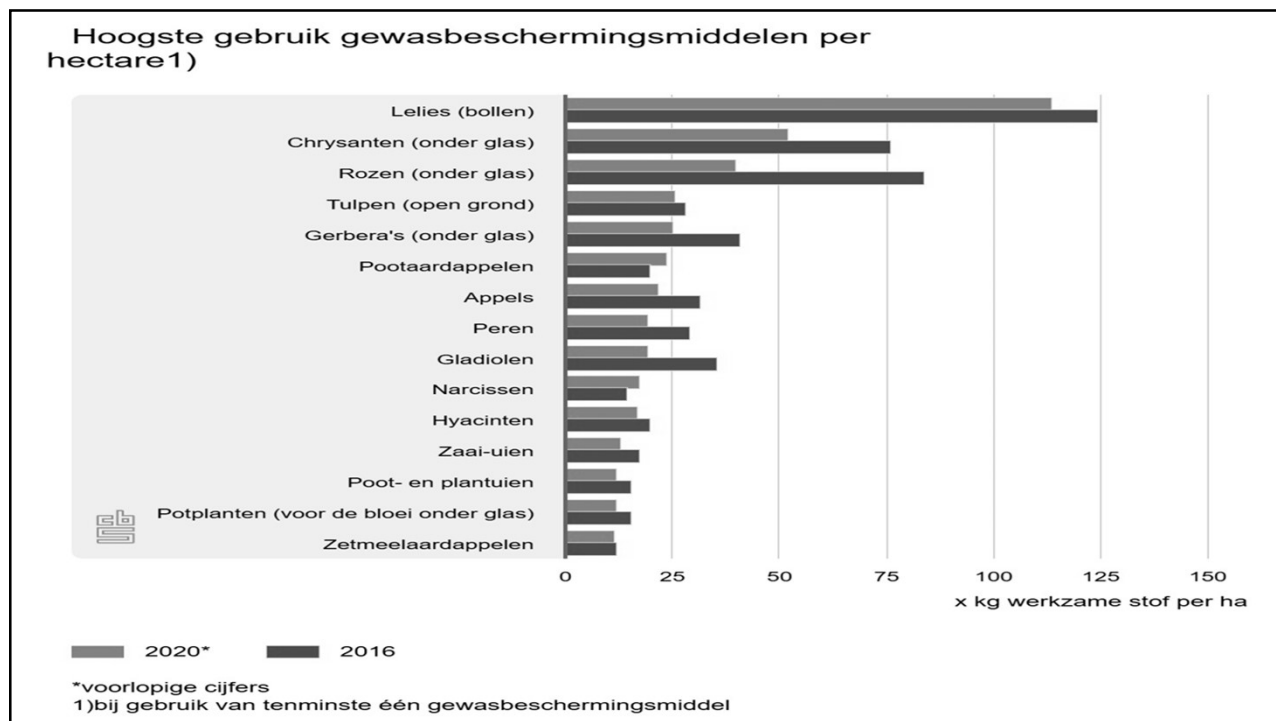
Gebruik gewasbeschermingsmiddelen landbouw

10

11

12

Actualiteiten spuitvrije zones

- Ook onder Ow geen Rijkswet- of regelgeving voor spuitvrije zones bij toedeling functies omgevingsplan
- Teelt gewassen in open lucht is MBA ex par. 3.6.3 van het Bal
 - par. 4.64. Gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen of meststoffen op braakliggende landbouwgronden of bij het telen van gewassen in de openlucht
 - Driftbeperkende maatregelen, teeltvrije zones (met oog op oppervlaktewaterkwaliteit) en niet spuiten bij wind
- ETFAL → ex artikel 2.1 lid 4 Ow rekening houden met belang beschermen gezondheid

13

Actualiteiten spuitvrije zones

- Vuistregel jurisprudentie 50 meter tussen gevoelige functie en agrarische bedrijvigheid ook onder Ow nog actueel
 - Gebaseerd op Streekplan Gelderland 1996?
 - Ziet op drift; *Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden*, RIVM 2019, op >500 meter restanten gewasbeschermingsmiddelen in lucht
- Nog steeds geen *algemeen aanvaarde wetenschappelijke* modellen beschikbaar ter onderbouwing locatiespecifieke beoordeling
 - TK-commissie LVVN vroeg op 27 november 2024 wederom aandacht voor borging en onderbouwing spuitvrije zones, bijvoorbeeld via instructieregels Bkl
 - N.S.J. Koeman, *Juridisch advies spuitvrije zones*, bijlage bij Kamerstukken II 2019/20, 27428, nr. 369
 - ABRvS 17 april 2024, ECLI:NL:RVS:2024:1599 (EFSA-model)

14

Actualiteiten spuitvrije zones

- In onderbouwing verkleining spuitvrije zones weinig aandacht voor driftreducerende maatregelen ex par. 3.6.3 Bal
- Beperkte bescherming plattelandswoning;
ABRvS 22 november 2023, ECLI:NL:RVS:2023:4331
- Bestaande woningen dichterbij agrarisch perceel waarop gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, niet doorslaggevend bij toestaan nieuwe woning; ABRvS 6 november 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4503
- Rol weggelegd voor specifieke zorgplichten omgevingsplan en Bal?

15

Voorzorgsbeginsel en gewasbeschermingsmiddelen

- ECLI:NL:RBOBR:2024:3852
ECLI:NL:RBOBR:2024:3440
ECLI:NL:RBLIM:2024:2330
ECLI:NL:RBNNE:2023:3994
ECLI:NL:GHARL:2023:6083
- Kortgedingprocedures omwonenden lelieteelt
- Vordering: verbod op het toepassen van (door het Ctgb toegelaten) gewasbeschermingsmiddelen vanwege een verhoogd risico op neurodegeneratieve ziekten (bijv. Parkinson)

16

Voorzorgsbeginsel en gewasbeschermingsmiddelen

- Toewijzing (deel)verbod op grond voorzorgsbeginsel
- Voorzorgsbeginsel is geïncorporeerd in (art. 4 en 21) Verordening (EG) 1107/2009, maar verbod op gebruik van toegelaten middelen is toch mogelijk:
 - Moet mogelijk zijn om snel maatregelen te nemen wanneer een gegronde vrees bestaat dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in bepaalde omstandigheden het risico oplevert van ernstige gezondheidsschade bij mensen. Dan kunnen procedures bij nationale of Europese autoriteiten niet worden afgewacht.

17

Voorzorgsbeginsel en gewasbeschermingsmiddelen

- Belangenafweging: beperkende maatregelen concrete geval meenemen
- Commerciële belang vs belang omwonenden; lelie luxeproduct en voedselvoorziening niet in geding
- Hiaten toelatingsprocedures: onvolkomen en bieden niet afdoende zekerheid over gevolgen gebruik gewasbeschermingsmiddelen voor hersenen en zenuwstelsel op lange termijn (vanwege tekort aan onderzoek naar neurotoxiteit en neurodegeneratieve gevolgen)
- Toelating onvoldoende om aan te nemen dat er geen risico op neurodegeneratieve ziektes voor omwonenden of ontwikkelingsstoornissen bij hun kinderen bestaat

18

Natura 2000-gebieden en gewasbeschermingsmiddelen

- Rb Noord-Nederland 24 oktober 2024,
ECLI:NL:RBNNE:2024:4141 (lelieteelt Fryslân)
 - Verzoek handhaving gebruik gewasbeschermingsmiddelen lelieteelt artikel 2.7 Wnb afgewezen vanwege geen overtreding
 - Significante effecten op Natura 2000-gebieden?
 - Grondmonsternamen op zichzelf onvoldoende (geen voortoets)
 - Toelating gebruik gewasbeschermingsmiddelen door Ctgb biedt niet vereiste zekerheid
 - Ontbreken ecologische analyse gevolgen project voor soorten en habitats
 - Ten tijde van besluitvorming stond onvoldoende vast dat gebruik bestrijdingsmiddelen bij lelieteelt geen significante gevolgen heeft voor Natura 2000-gebieden

19

Natura 2000-gebieden en gewasbeschermingsmiddelen

- Bestaand gebruik?
 - Enkele feit dat percelen in verleden agrarische bestemming hadden onvoldoende
- Handhaving onevenredig?
 - Gevolgen bedrijfsvoering onvoldoende in beeld gebracht
 - Gevolgen natuur onvoldoende in beeld gebracht
 - Gestelde minimale invloed staken bedrijfsvoering op eventuele effecten van bestrijdingsmiddelen op het Natura 2000-gebied niet voldoende onderbouwd

20

Natura 2000-gebieden en gewasbeschermingsmiddelen

- Rechtbank Noord-Nederland 6 maart 2025,
ECLI:NL:RBNNE:2025:899 (lelieteelt Drenthe)
 - Soortgelijk handhavingsverzoek over ontbreken natuurvergunning voor lelieteelt
 - Verzoek afgewezen
 - Bestaand gebruik?
 - Kan reeds omwille van wisselteelt niet slagen
 - Intern salderen?
 - Aard en omvang (agrarisch) gebruik ten tijde van referentiedatum noch ten tijde van bestreden besluit inzichtelijk gemaakt
 - Zou al sprake zijn van intern salderen, dan alsnog natuurvergunningplichtig gelet op 18 december-uitspraken ABRvS

21

VMR Actualiteitendag 2025
Actualiteiten
gewasbeschermingsmiddelen

V r a g e n ?

22